

UPUTE ZA IZRADU I OBLIKOVANJE ZAVRŠNOG I DIPLOMSKOG RADA

Ove upute sastavljene su na temelju Pravilnika o završnim i diplomskim ispitima Medicinskog fakulteta Osijek i 5. izdanja udžbenika "Uvod u znanstveni rad u medicini", autora Marušić M. i suradnika (Medicinska naklada, Zagreb, 2013.).

Osnovna je svrha uputa pristupnicima opisati i obrazložiti pravila kojih se obvezatno i u potpunosti moraju pridržavati tijekom izrade i oblikovanja završnih i diplomskih radova.

IZRADA I OBLIKOVANJE ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA

Završni/diplomski rad tiska se na papiru standardne veličine (A4, 210x297 mm) sa slobodnim rubnicama od 2,5 cm, a u proredu 1,5. Za ispis treba rabiti pismo veličine 12 tipografskih točaka vrste Times New Roman s obvezatnom potporom svih hrvatskih znakova. Tekst mora biti obostrano poravnat, osim referencija. Sve stranice teksta moraju biti numerirane, tj. označene brojevima. Tekst mora biti pisan hrvatskim književnim jezikom, po svim gramatičkim i pravopisnim pravilima. Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje dostupan je na poveznici:
pravopis.hr

Studentskoj službi studija upućuje se rad u elektroničkom obliku isključivo u pdf (prema engl. *portable document format*) formatu, a kojega studentska služba prosljeđuje imenovanim članovima Povjerenstva za ocjenu rada na ocjenu.

Imenovani članovi Povjerenstva za ocjenu rada upućuju ocjenske obrasce studentskoj službi. Ocjenski obrasci mogu se poslati i u elektroničkom obliku uz uvjet da ih pošiljatelj šalje sa službene elektroničke adrese na mefos.hr domeni.

U slučaju da je rad u međuvremenu mijenjan, potrebno je dostaviti i novu inačicu rada u elektroničkom obliku.

Sva elektronička prijepiska sa studentskom službom, članovima Povjerenstva za ocjenu rada ili Odborom za završne i diplomske radove **MORA se odvijati ISKLJUČIVO koristeći adresu elektroničke pošte s domenom mefos.hr**, tj. adresu elektroničke pošte oblika:
ime.prezime@mefos.hr

Poruke poslane s drugih računa elektroničke pošte neće biti uzete u obziri niti razmatrane.

Ukoliko je u Odluci o odobrenju teme navedeno da je za odobrenu temu potrebno dobiti suglasnost Etičkog povjerenstva, uz prethodno navedeno mora se priložiti i dobivena suglasnost.

Uz prethodno, obvezno je priložiti i izvješće mentora o provedenoj provjeri izvornosti rada koji se predaje (obrazac MFO-ZDI-09). Detalji o provjeri izvornosti navedeni su u dijelu **5. Plagiranje** ovih Uputa.

Nakon što je završni/diplomski rad dobio pozitivnu ocjenu i određen je datum obrane, student je dužan Studentskoj službi predati konačnu inačicu završnog odnosno diplomskog rada najkasnije sedam (7) dana prije utvrđenog datuma javne obrane.

Dva (2) primjerka konačne inačice rada predaju se u tvrdom uvezu. Uz svaki tvrdo uvezani primjerak rada predaje se i elektronička inačica rada u pdf (portable document format) formatu pohranjena na CD-u ili DVD-u. Jedan primjerak rada ostaje u pismohrani Fakulteta, a drugi se prosljeđuje knjižnici Fakulteta.

1. Tvrđi uvez i oblikovanje ovitka

Boja korica tvrdog uveza treba biti tamno plava sa zlatnim, srebrnim ili bijelim slovima.

Na prednjoj stranici ovitka treba u gornjem dijelu, pri vrhu, pisati:

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK
NAZIV STUDIJA¹

U sredini stranice treba pisati:

Ime Prezime
NASLOV RADA
Završni rad ili Diplomski rad

Pri dnu stranice treba pisati:

Mjesto, godina

Sav tekst na prednjoj stranici ovitka piše se pismom veličine 16 tipografskih točaka vrste Times New Roman i podebljano, osim naslova rada koji se piše pismom veličine 24 tipografske točke.

Obratite pozornost da se naziv sveučilišta, fakulteta i naslov rada pišu velikim tiskanim slovima i da se svi ispisi centriraju na stranici.

Primjer izgleda prednje stranice ovitka za završni rad na preddiplomskom sveučilišnom studiju Medicinsko laboratorijska dijagnostika dan je na sljedećoj stranici.

¹ SVEUČILIŠNI INTEGRIRANI PREDDIPLOMSKI I DIPLOMSKI STUDIJ MEDICINE
ili
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ MEDICINSKO LABORATORIJSKA DIJAGNOSTIKA
ili
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ MEDICINSKO LABORATORIJSKA DIJAGNOSTIKA

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ MEDICINSKO
LABORATORIJSKA DIJAGNOSTIKA**

Ime Prezime

NASLOV RADA

Završni rad

Osijek, 2020.

Ukoliko to debljina rada dopušta, na hrptu tvrdog uveza se ispisuje: ime i prezime autora, Završni rad/Diplomski rad, godina. Unutrašnja strana ovitka i prva stranica koja se na ovitak naslanja su prazni.

2. Obvezatni listovi rada

Na sljedećem, drugom, listu ponavlja se sadržaj ovitka rada (v. gore).

Treći list rada sadrži sljedeće podatke:

Rad je ostvaren u: (ustanova gdje je rad rađen)

Mentor rada: (ime i prezime mentora, s titulom)

Ako su imenovani, nastavno se navode komentor i neposredni voditelj rada te broj stranica (listova), tablica i slika koje rad sadrži:

Komentor rada: (ime i prezime komentora, s titulom)

Neposredni voditelj: (ime i prezime neposrednog voditelja, s titulom)

Rad ima _____ listova, _____ tablica i _____ slika.

Napomena: Broje se samo listovi rada numerirani arapskim brojevima.

Četvrti list može, ali ne mora sadržavati Predgovor radu, unutar kojeg se navode podaci važni za oblikovanje rada. Predgovor može sadržavati i moto istraživanja, te zahvale osobama koje su na neki način pomogle u ostvarenju rada.

Navedeni obvezatni listovi rada i proizvoljni četvrti list se **ne numeriraju**.

3. Dijelovi rada

Nakon obvezatnih listova rada obvezatno slijedi sadržaj rada. Sadržaj navodi poglavlja i podpoglavlja (do dva podnivoa) te brojeve stranica na kojima započinju. Brojevi stranica na kojima započinju poglavlja i podpoglavlja u sadržaju trebaju biti poravnati u desno s vodećim točkama, kako je prikazano u sljedećem primjeru:

.....	
1. UVOD	1
1.1. Povijest informatike	1
1.2. Sestrinska informatika.....	3
1.3.1. Definicije informatike u sestrinstvu	5
.....	

Ukoliko se u radu koristi veći broj kratica (pet i više), poželjno je **nakon sadržaja** na novoj stranici navesti **popis kratica** korištenih u tekstu. Kratice se navode po abecednom redu.

Nakon toga po želji pristupnika mogu se navesti i **popisi tablica i slika** koji svaki započinju na novoj stranici. Popis tablica i slika, ukoliko se navode, trebaju sadržavati natpis, broj i naslov tablice/slike te brojeve stranica na kojima se nalaze.

Stranice sadržaja, popisa kratica, tablica i slika numeriraju se rimskim brojevima. Prva stranica uvoda prva je stranica numerirana arapskim brojevima koji slijede do kraja rada, tj. do naslovne stranice priloga (ukoliko ih ima). Bojevi stranica pišu se u desnom donjem kutu stranice, ako je rad tiskan jednostrano, odnosno donjem vanjskom kutu stranice rada koji je tiskan dvostrano. Pristupnicima se preporuča da rad tiskaju dvostrano.

Završni rad na preddiplomskom sveučilišnom studiju Medicinsko laboratorijska dijagnostika može biti znanstveni ili stručni istraživački rad. Diplomski rad može biti znanstveni ili stručni istraživački rad.

Znanstveni ili stručni istraživački rad ima sljedeće obvezne dijelove (redosljedom kako je navedeno):

1. Uvod,
2. Hipoteza (obvezna samo kod znanstvenih radova)
3. Cilj (ili: Ciljevi),
4. Materijal i metode (ili "Ispitanici i metode" ili "Bolesnici i metode"),
5. Rezultati,
6. Rasprava,
7. Zaključak (ili: Zaključci),
8. Sažetak (sažetak rada i ključne riječi),
9. Summary (naslov rada, sažetak i ključne riječi na engleskom jeziku),
10. Literatura (referencije),
11. Životopis,
12. Prilozi.

Svako poglavlje treba započeti na novoj stranici. Poglavlja mogu biti podijeljena na podpoglavlja do dva podnivoa, **a koja ne započinju na novoj stranici.** Podpoglavlja se numeriraju unutar istog nivoa na način da se broju prethodnog nivoa numeracije doda redni broj potpoglavlja, kako je prikazano u sljedećem primjeru:

.....
3. Ispitanici i metode -> poglavlje
3.1. Ustroj studije -> podpoglavlje, prvi nivo
3.2. Ispitanici -> podpoglavlje, prvi nivo
3.2.1. Bolesnici -> podpoglavlje, drugi nivo
3.3. Metode -> podpoglavlje, prvi nivo
.....

Od prve stranice uvoda pa sve do naslovne stranice priloga u zaglavlju stranica ispisuje se naslov tekućeg poglavlja. Zaglavlje mora biti iste vrste pisma (fonta) kao i ostatak teksta.

4. Dijelovi znanstvenog i stručnog istraživačkog rada

4.1. Uvod

U ovom je dijelu rada potrebno prikazati osnovne spoznaje o području o kojemu pristupnik piše rad, predmetu istraživanja i objavljenim rezultatima dosadašnjih istraživanja te obrazložiti problem koji slijedi u radu. Udžbeničku građu u uvodnom dijelu treba svesti na minimum koji je neophodan da bi se mogao shvatiti problem koji se u radu istražuje. Uvod ne smije prelaziti jednu četvrtinu od ukupnog broja stranica teksta rada.

Svaku tvrdnju koja nije vlastita mora se potkrijepiti odgovarajućim navodom. U području biomedicine i zdravstva u pravilu se navodi iz literature citiraju Vancouverskim stilom, tj. prema redosljedu pojavljivanja (literaturni navod koji se prvi navodi u tekstu označuje se brojem 1, sljedeći navod označuje se brojem 2 itd., pri čemu isti literaturni navod zadržava isti broj u cijelom tekstu rada), a u tekstu se navode brojem u zagradi **kao sastavni dio rečenice** na koju se odnosi. Iza broja referencije točka se **ne stavlja**.

Primjeri pisanja navoda u tekstu:

Razumijevanje uzroka socioekonomskih stupnjeva u zdravstvu ključno je za učinkovitost intervencija u populaciji (1).

Odgojni obrasci roditelja snažno djeluju na formiranja stajališta o boli kod djece te se prenose i u odraslu dob (11, 13, 17).

Više od 120 zemalja u svijetu ima različite modele organizirane palijativne medicine (14 – 16).

4.2. Hipoteza

Ovo je poglavlje obvezni dio samo onog završnog/diplomskog rada koji je znanstveni. U drugim vrstama završnih/diplomskih radova ovo se poglavlje ne navodi.

U ovom je poglavlju potrebno kratko i precizno oblikovati i izreći znanstvenu hipotezu istraživanja. Hipoteza se iskazuje bez uvodnog teksta (taj se dio treba nalaziti u poglavlju Uvod).

4.3. Cilj

U ovom je dijelu rada potrebno izrijekom navesti planirane ciljeve rada, bez uvodnog teksta (taj se dio treba nalaziti u poglavlju Uvod). Ciljeve treba kratko i jasno izložiti u tekstu koji uobičajeno ne prelazi pola stranice.

U radu koji je znanstveni ciljevi trebaju biti vođeni postavljenom hipotezom te oblikovani u svrhu njenog potvrđivanja ili opovrgavanja.

Pri pisanju ciljeva trebati imati na umu da iz njih trebaju logično slijediti metodologija istraživanja, rezultati i zaključci.

4.4. Ispitanici i metode (Materijal i metode)

U ovom je dijelu potrebno detaljno opisati sve elemente metodologije istraživanja.

4.4.1. Ustroj studije

Opisati vrstu studije. Dobro poznate vrste studija (npr. presječna studija) nije potrebno posebno opisivati, već samo citirati odgovarajuću literaturu. Nove oblike studija treba iscrpno opisati navodeći koje su skupine uključene u istraživanje, kako su oblikovane, na koji su način odabrani članovi pojedinih skupina i sl.

Posebno pojasniti sve dodatne čimbenike studije, primjerice kriterije za uključivanje/isključivanje ispitanika u studiju, randomizacijski postupak, maskiranje itd.

4.4.2. Ispitanici (Materijal)

Opisati tko su ispitanici, iz kojih se populacija i kako uzorkuju, kako je i kada uzorak oblikovan i zašto, postoji li kontrolna skupina i tko je sačinjava, odnosno što čini materijal istraživanja, kako i kada je prikupljen i sl.

4.4.3. Metode

Opisati pokazatelje (varijable) koje se analiziraju. Opisati na koji način su prikupljeni podatci (mjerenje, upitnik, anketa i sl.) i kojim su metodama obavljena mjerenja i druga opažanja.

Svi temeljni postupci rada moraju u ovoj cjelini biti navedeni te dostatno tumačeni i obrazloženi. Standardni postupci navode se samo imenom i odgovarajućim citatom; manje poznati postupci trebaju biti popraćeni kraćim opisom i literaturnim navodom objavljenog rada u kojemu su detaljno objašnjeni.

4.4.4. Statističke metode

Opisati osnovne osobine i mjerne ljestvice prikupljenih podataka. Navesti koji su se odnosi među podacima istraživali zajedno sa statističkim postupcima koji su se u tu svrhu upotrijebili.

Općepoznati i jednostavni statistički postupci (kao npr. postupci opisne statistike, Studentov t-test i sl.) navode se samo imenom i citatom opće statističke literature. Manje uvriježene i složene statističke postupke treba opisati uz pozivanje na literaturu gdje su detaljno opisani.

Navesti kojim je postupcima izvršena provjera ispunjavaju li prikupljeni podatci pretpostavke za korištenje primjenjenih statističkih postupaka te koji su se postupci rabili u slučaju da prikupljeni podatci nisu ispunjavali tražene pretpostavke.

Potrebno je navesti koji se računalni program rabio za obradu podataka. Ukoliko se za obradu podataka rabio neki od računalnih programa za obradu podataka dostupnih na tržištu, treba navesti naziv programa iza kojeg se u zagradi navodi inačica, proizvođač, te mjesto i država proizvodnje.

Primjer navođenja računalnog programa korištenog za statističku analizu podataka:

Za statističku obradu podataka rabljen je program SPSS for Windows (inačica 13.0, SPSS Inc., Chicago, IL, SAD).

Izvorne i vlastite računalne programe koji su korišteni u obradi podataka treba navesti nazivom, inačicom, imenom autora, gradom i državom autora, a detaljan opis programa (za vlastite programe i ispis programskog koda) dati u prilogu (za vlastite programe i u digitalnom obliku na nekom od medija za pohranu, kao što su disketa, CD ili DVD).

Također je potrebno navesti razinu značajnosti koja se koristila za ocjenu značajnosti dobivenih rezultata te postupke za očuvanje odabrane razine značajnosti u slučajevima višestrukog testiranja.

4.5. Rezultati

U ovome se poglavlju prikazuju nalazi provedenog istraživanja. Tekst ovog poglavlja treba predstavljati sažetu i logičnu priču o dobivenim rezultatima. Započinje opisom ispitanika i njihovih osnovnih značajki, a nastavlja se iznošenjem preostalih rezultata. U ovome se poglavlju o rezultatima **ne raspravlja**, nego ih se samo iznosi.

Dobiveni se podatci mogu prikazati tekstom, tablicom ili slikom, pri čemu se treba voditi osnovnim pravilom da se **podatci prikazuju samo na jedan način**. Podatke prikazane u npr. tablici ne treba prepričavati u tekstu, nego samo navesti najvažniji (najzanimljiviji) nalaz, a za detalje uputiti čitatelja na tablicu u kojoj su oni prikazani. Svaka tablica i slika mora biti razumljiva i bez čitanja dodatnog teksta (v. odjeljak 4.12 Tablice, grafikoni, slike).

4.6. Rasprava

Bit rasprave je kritički osvrt na dobivene rezultate. U Raspravi se vlastiti rezultati uspoređuju s drugim nalazima te raspravljaju teorijske i praktične posljedice provedenog istraživanja, tj. kako se dobiveni rezultati uklapaju u šire područje opisano na početku Uvoda.

4.7. Zaključak

U ovome se dijelu rada trebaju kratko, sažeto i jasno iznijeti zaključci koji proizlaze iz dobivenih rezultata. **Zaključci se navode taksativno**, nakon kratkog uvodnog teksta kao što je npr.:

"Temeljem provedenog istraživanja i dobivenih rezultata mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- ...
- ...
- ..."

Treba voditi računa da se među zaključcima nađu odgovori na postavljene ciljeve.

4.8. Sažetak (Summary)

Sažetak rada piše se strukturirano i uobičajeno se sastoji od sljedećih cjelina: Cilj istraživanja (Objectives), Nacrt studije (Study Design), Ispitanici i metode (Participants and methods) ili Bolesnici i metode (Patients and Methods) ili Materijal i metode (Material and Methods), Rezultati (Results), i Zaključak (Conclusion). **Duljina sažetka na hrvatskom jeziku ne smije prelaziti 250 riječi.**

Iza sažetka navodi se niz od tri do sedam ključnih riječi napisanih na hrvatskom jeziku. Preporuča se korištenje riječi medicinskih predmetnica sadržanih u tezaurusu MeSH (od engl. Medical Subject Headings). Preglednik predmetnica MeSH-a dostupan je na adresi: <http://www.nlm.nih.gov/mesh/MBrowser.html>.

Sve se ključne riječi upisuju u jednom odlomku. Pomoćne se ključne riječi od glavnih odvajaju zarezom, a ključne se riječi međusobno odvajaju točkom zarezom. Navode se abecednim redom.

Ključne riječi trebaju najbolje odraziti ciljeve istraživanja te većim dijelom trebaju biti zastupljene ili prepoznatljive u naslovu rada.

Na stranici sažetka na engleskom jeziku, a prije samog sažetka, navodi se naslov rada na engleskom jeziku. Sažetak na engleskom jeziku može biti nešto dulji, ali ne više od 350 riječi. Nakon sažetka na engleskom jeziku navode se ključne riječi na engleskom jeziku.

U sažetku se o rezultatima raspravlja istodobno s njihovim navođenjem.

4.9. Literatura (referencije)

Referencije čini popis literature u kojem se navode samo oni radovi koji su citirani u tekstu. Navodi moraju biti što je moguće novijeg datuma objave, pri čemu je **najmanje 1/3 citiranih radova objavljena u 5 godina koje prethode istraživanju** prikazanom u završnom/diplomskom radu. Literatura se obvezatno navodi Vancouverskim stilom, pa se referencije nižu redosljedom pojavljivanja u tekstu.

Vancouverski stil pisanja referencija točno propisuje sve podatke koje referencija treba sadržavati, njihov redosljed, te način pisanja i odjeljivanja pojedinih podataka. Iscrpne upute (na engleskom jeziku) s primjerima pisanja referencija za različite literaturne izvore pristupnici mogu naći na adresi: http://www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html. Odlične upute o pisanju referencija na hrvatskom jeziku pristupnici mogu pronaći u svakom broju *Liječničkog vjesnika* (napomena: u tekstu rada treba citate navoditi brojevnim oznakama u zagradi, kako je već rečeno u točki 4.1, a ne brojevima u eksponentu kako to radi *Liječnički vjesnik*) ili *Medicinskog vjesnika*.

Nazivi časopisa skraćuju se na način kako je to učinjeno u indeksnoj publikaciji *Index Medicus*, tj. kako se skraćuju nazivi časopisa koji se nalaze u bibliografskoj bazi *Medline*, a koja je besplatno javno dostupna u mrežnom sustavu PubMed. Kratice naziva časopisa dostupni su na adresi <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?db=Journals>.

Navode se imena samo prvih šest autora, a ako ih ima više, iza šestoga stavlja se zarez i oznaka "i sur."

Stranice članka objavljenih u časopisu navode se obvezatno. Stranice u knjigama u pravilu se navode, no ne moraju u prilogu kada se tekst odnosi na cjelokupno izdanje te knjige.

Referencije završavaju točkom.

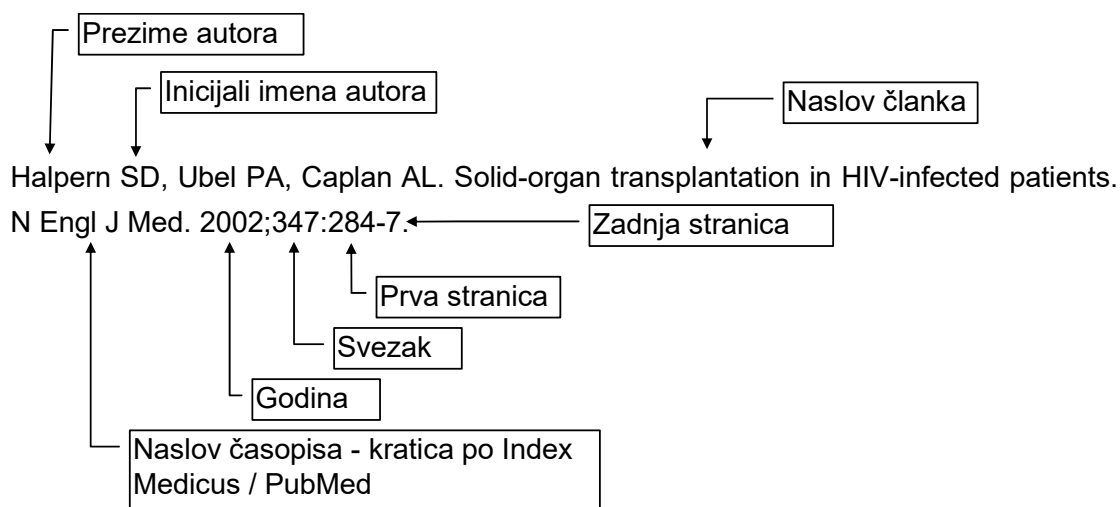
Ukoliko postoje i tiskana i elektronička inačica časopisa u kojem je objavljen rad koji se navodi, **ne navodi se internetska adresa** nego se **u popisu referencija uvijek navode podatci tiskanog izdanja**.

Primjeri navođenja najčešće rabljenih literaturnih izvora:

Članak u časopisu (do 6 autora):

Halpern SD, Ubel PA, Caplan AL. Solid-organ transplantation in HIV-infected patients. N Engl J Med. 2002;347:284-7.

Bibliografske sastavnice:

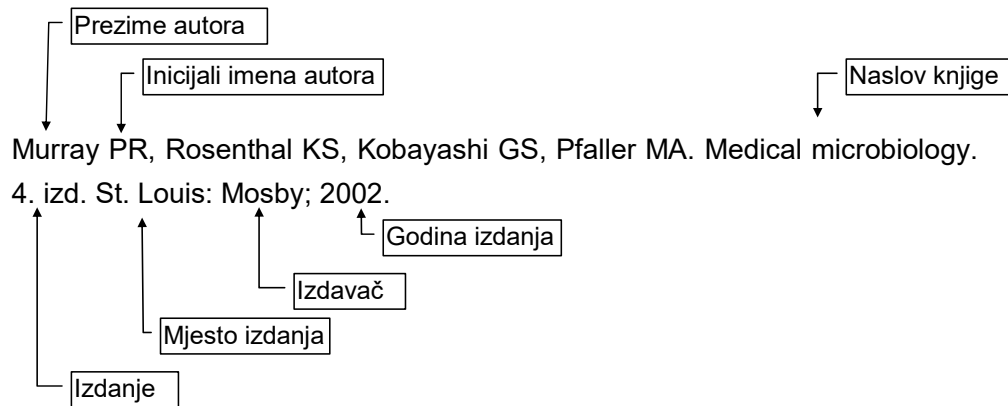
Članak u časopisu (više od 6 autora):

Bhopal R, Rankin J, McColl E, Thomas L, Kaner E, Stacy R, i sur. The vexed question of authorship: views of researchers in a British medical faculty. BMJ. 1997;314(7086):1009.

Knjiga:

Murray PR, Rosenthal KS, Kobayashi GS, Pfaller MA. Medical microbiology. 4. izd. St. Louis: Mosby; 2002.

Bibliografske sastavnice:

Knjiga (urednici):

Bemmel JH van, Musen MA, ur. Handbook of medical informatics. Houten/Diegem: Springer; 1997.

Poglavlje u uredničkoj knjizi:

Petrak J. Narav i ustrojstvo sustava medicinskih informacija. U: Marušić M, urednik. Uvod u znanstveni rad u medicini. Zagreb: Medicinska naklada; 2004. str. 99-108.

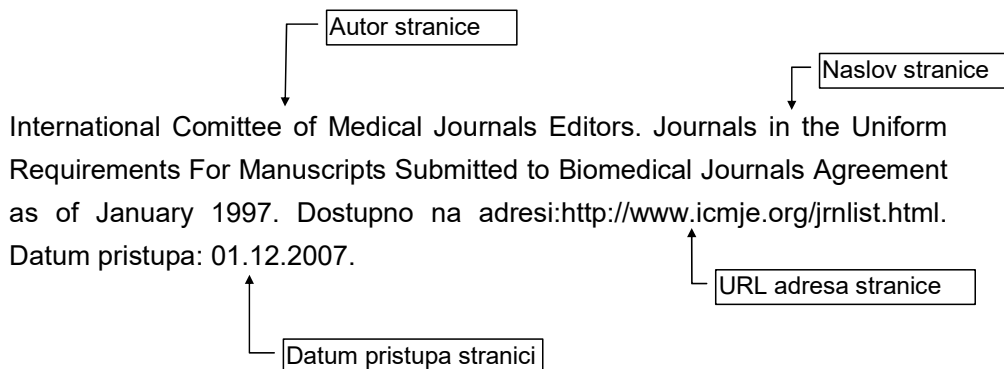
Organizacija kao autor rada:

International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. N Eng J Med 1997;336:309-15.

Stranica na internetu:

International Committee of Medical Journals Editors. Journals in the Uniform Requirements For Manuscripts Submitted to Biomedical Journals Agreement as of January 1997. Dostupno na adresi: <http://www.icmje.org/jrnlist.html>. Datum pristupa: 01.12.2007.

Bibliografske sastavnice:

URL adresa stranice se piše normalnim tekstom u crnoj boji i bez podvlake.

4.10. Životopis

Životopis se piše **strukturirano**, a ne kao slobodan literarni tekst te mora biti napisan sažeto, organizirano, pregledno i sustavno. Uobičajeni dijelovi životopisa su: opći podatci, adresa, zaposlenje, školovanje, akademski naslovi, nagrade, članstva, stručne aktivnosti i publikacije, a po potrebi i adrese za preporuke. Primjer strukturiranog životopisa vidjeti u knjizi "Uvod u znanstveni rad u medicini" autora Marušić M. i suradnika (Medicinska naklada, Zagreb 2013., 5. izd., str. 180).

4.11. Prilozi

Ukoliko postoje, posebni prilozi radu (preslike upitnika, složene sheme, nacrti i sl.) slijede iza životopisa. Na posebnoj stranici odmah iza životopisa ispisuje se "11. Prilozi", ispod čega se navode redni brojevi i naslovi (opisi) priloga i to je posljednja numerirana stranica rada. Nakon naslovne stranice priloga, na novoj se stranici ispisuje redni broj i naslov (opis) prvog priloga, a zatim slijedi prvi prilog. Na isti se način dodaju i ostali prilozi (posebna stranica s rednim brojem i naslovom priloga, a iza toga prilog). Najmanji format lista priloga je A4, a veći listovi se slažu na format A4. Prilozi mogu biti obostrano ispisani. Sadržaj priloga mora biti u potpunosti vidljiv, stoga treba obratiti pažnju da desni slobodni rubnik priloga bude najmanje 2,5 cm. Stranice s rednim brojem i naslovom (opisom) pojedinih priloga i sami prilozi se ne numeriraju.

Prilozi nemaju smisao ako se na njih nigdje u tekstu rada ne upućuje.

4.12. Tablice, grafikoni, slike

Tablice, grafikoni i slike **ne stavljaju se na posebne stranice**, nego se uklapaju u tekst rada. Opisuju se natpisom, brojem i naslovom.

Uz tablice se stavlja natpis "Tablica", a uz grafikone i slike (fotografije, crteži i sl.) natpis "Slika". Tablice i slike numeriraju se arapskim brojevima odvojeno (posebno se numeriraju tablice, a posebno slike) i **jedinstveno u cijelom radu**.

Opisi tablica nalaze se uvijek **iznad tijela tablice**, a **opisi slika ispod tijela slika**.

I slike i tablice moraju biti objašnjene i jasne same za sebe, pa se u njima ne smiju rabiti kratice i oznake koje na istom mjestu, tj. u njima samima ili odmah ispod (za tablice), nisu i tumačene. Za označavanje podbilješki u tablicama rabe se sljedeći znakovi (u navedenom redosljedu): *, †, ‡, §, ||, ¶, **, ††, ‡‡, itd.

Tablice i slike treba urediti na način da se ne prelamaju na više stranica. Pri uređivanju tablica dozvoljeno je mijenjati pored i veličinu i vrstu pisma (fonta) vodeći računa o ujednačenosti stila uređivanja tablica u cijelom radu.

Veliki objekti (tablice ili slike) koji ulaze u prostor slobodnih rubnika u portretnoj orijentaciji stranice mogu se urediti u pejzažnoj (*landscape*) orijentaciji pri čemu broj stranice treba ostati u portretnoj orijentaciji.

Ukoliko ne postoji način uređivanja koji bi omogućio prikaz tablice na jednoj stranici i nužno je da se tablica nastavlja na sljedećoj stranici, potrebno je na sljedećoj stranici na kojoj se tablica nastavlja ponoviti zaglavni redak tablice.

Slike (fotografije, crteže, sheme i sl.) koje je autor rada sam izradio moraju u opisu imati navedeno da je izvor slike autor, kao npr. “izvor: fotografirao autor/autorica rada” ili “izvor: izradio/la autor/autorica rada”.

Tablice i slike koje nisu vlastite i preuzete su iz drugih izvora (knjige, članci i sl.) moraju imati prethodno pribavljeno dopuštenje autora ili izdavača, odnosno nositelja autorskih prava. U opisu tako pribavljene slike mora stajati: “Pribavljeno i prerađeno iz (#broj reference#) uz dozvolu autora”. Izuzetak su slike pod Creative Commons (CC) licencom, za koju je također potrebno navesti potrebne podatke prema vrsti CC licence. Više o vrstama CC licenci može se pronaći na poveznici:

<https://foter.com/blog/how-to-attribute-creative-commons-photos/>

U radu se smiju nalaziti samo one tablice i slike na koje se u tekstu rada čitatelj upućuje! Tablice i slike za koje ne postoji poveznica u tekstu su u radu suviše.

4.13. Matematički izrazi (jednadžbe, formule i sl.)

Manji broj jednostavnih matematičkih izraza uklapa se u tekst rada. Pri pisanju matematičkih izraza koji sadrže razlomke i druge oznake kojima su za zapis potrebna dva retka, a prikazuju se u jednom retku unutar teksta, treba voditi računa da zapis u jednom redu teksta odgovara originalnom izrazu.

Primjeri pravilnog i nepravilnog pisanja matematičkog izraza u jednom redu teksta:

$$V = \frac{f}{s + h}$$

PRAVILNO: $V = f/(s + h)$

NEPRAVILNO: $V = f/s + h$ ← suma **s + h** nije u nazivniku, samo pribrojnik **s**

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}}$$

PRAVILNO: $\sqrt{\{\sum(x - \bar{x})^2\}/(N - 1)}$

NEPRAVILNO: $\sqrt{\{\sum(x - \bar{x})^2\}/(N - 1)}$ ← izraz (N - 1) nije obuhvaćen znakom korijena

Kod pisanja matematičkih izraza u jednom redu treba osobito paziti na pravilan redosljed zagrada, a koji je: okrugla, uglata, vitičasta.

Primjer pravilnog redosljeda zagrada u složenom matematičkom izrazu:

$$\{[x(x-1)-2x/3]\}/3x$$

Ako se u radu prikazuje veći broj složenijih matematičkih izraza, oni se unutar teksta izdvajaju u zasebne retke i numeriraju brojem u okrugloj zagradi uz desni rub stranice u visini samog matematičkog izraza, bez posebnog daljnjeg označavanja.

Primjer pravilnog označavanja izdvojenih matematičkih izraza:

$$s = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}} \quad (1)$$

5. Plagiranje

Plagiranje je po definiciji „preuzimanje ideja, metoda ili pisanih riječi drugoga, bez odgovarajuće naznake te s namjerom da se prikažu kao djelo onoga tko preuzima te ideje“. Plagiranje je jedan od najgorih iskaza znanstvenog nepoštenja, a predstavlja i jedan od oblika krađe intelektualnog vlasništva.

Jedna od zadaća znanstvene zajednice je da se u svakom trenutku bori protiv svih oblika znanstvenog nepoštenja pa tako i plagiranja. Stoga je **obveza** svakog mentora da radove svojih kandidata provjere u nekom od sustava za provjeru izvornosti. **Izvješće o provedenoj provjeri izvornosti završnog/diplomskog rada (obrazac MFO-ZDI-09) predaje se zajedno s ostalom dokumentacijom uz gotovi rad studentskoj službi studija.**

5.1. Sustav za provjeru izvornosti radova Turnitin

Ministarstvo znanosti i obrazovanja pretplatilo se na sustav za provjeru izvornosti radova Turnitin. Ovaj sustav je namijenjen nastavnicima i mentorima kao alat za olakšavanje provjere izvornosti studentskih radova, te studentima kao alat za samoprovjeru vlastitih radova.

Sustavu Turnitin pristupa se preko sljedeće poveznice:

<https://shibboleth.turnitin.com/Shibboleth.sso/Login?SAML=1&target=https://shibboleth.turnitin.com/shibboleth&entityID=https://login.aai.edu.hr/edugain/saml2/idp/metadata.php>

Za pristup sustavu potrebno je imati elektronički identitet u sustavu AAI@EduHr. Svi studenti, nastavnici i djelatnici Medicinskog fakulteta Osijek imaju adrese elektroničke pošte na domeni mefos.hr, ali je moguće da im nije pridružen elektronički identitet u sustavu AAI@EduHr. U tom se slučaju treba obratiti Uredu za za unaprjeđivanje i osiguranje kvalitete visokog obrazovanja, informatizaciju i računalnu mrežu i zatražiti elektronički identitet u sustavu AAI@EduHr.

Upute za rad sa sustavom Turnitin dostupne su na stranicama Sveučilišnog računskog centra Srce na poveznici:

https://www.srce.unizg.hr/files/srce/docs/CEU/antiplagijati/srce_korisnicke_upute_turnitin_20191212.pdf

5.2. Praktične napomene pri provjeri izvornosti radova

No repository

U postavkama zadaća odaberite mogućnost NE SPREMANJA (*NO REPOSITORY*) dokumenata u repozitorij. Na taj način je omogućena višekratna provjera istog rada bez usporedbe s prethodnim inačicama istog rada.

Exclude small sources

U postavkama zadaća odaberite mogućnost *Exclude small sources?* i postavite prag (*threshold*) na 5 riječi.

Priprema rada za pregled

Pri pregledu cijelog rada (od naslovnice do priloga) često se indeks sličnosti povećava bez prave osnove (višestruko prepoznavanje naslova poglavlja koji su u praksi zadani i isti u gotovo svim radovima, nazivi institucija u životopisu, nazivi ocjenskih ljestvica i čestica u standardiziranim upitnicima i sl.). Stoga se prije pregleda rad treba pripremiti na način da se iz rada izbace dijelovi čija se podudarnost ne može smatrati plagiranjem.

Dijelovi rada koje se preporuča isključiti iz rada koji se pregledava su:

- sve stranice prije prve stranice teksta rada tj. prve stranice Uvoda (naslovnica, obvezni listovi rada, sadržaj, popisi kratica, tablica i slika)
- stranice životopisa
- popis literature
- stranice priloga

Pri opisu statističkih metoda u području biomedicine i zdravstva neki su dijelovi identični za gotovo sve radove (metode opisa podataka, standardni statistički testovi, odabrana razina značajnosti, programska podrška za analizu podataka) pa i taj dio rada često pri provjeri neosnovano povećava indeks sličnosti. Stoga se, ukoliko je to moguće, i taj dio rada može isključiti iz inačice rada koja se priprema za pregled.

5.3. Smjernice za izvještavanje provedene provjere izvornosti

Rezultat provjere u sustavu za provjeru izvornosti Turnitin je indeks sličnosti. Indeks sličnosti iskazuje se u postotku i može imati vrijednost od 0 % do 100 %, a koja odgovara udjelu teksta pregledanog rada koji je preuzet iz drugih izvora.

Za očekivati je da radovi koji govore o istoj temi imaju neku razinu sličnosti, no tu sličnost treba nastojati smanjiti u najvećoj mogućoj mjeri.

U tablici 1. dane su uobičajene smjernice za postupanje mentora s obzirom na vrijednost indeksa sličnosti kao rezultata provjere izvornosti rada.

Tablica 1. Smjernice za postupanje mentora s obzirom na vrijednost indeksa sličnosti kao rezultata provjere izvornosti rada

Vrijednost indeksa sličnosti	Reakcija mentora
10 % i manje	Mentor ne reagira.
11 % do 20 %	Mentor daje obrazloženje.
21 % do 40 %	Mentor detaljno obrazlaže razloge visoke vrijednosti indeksa sličnosti.

Radovi s indeksom sličnosti većim od 40 % ne zadovoljavaju uvjete izvornosti i kao takvi ne mogu biti prihvaćeni i upućeni na javnu obranu.